Toimituksen uusia tuulia

Edellinen Yhdyskuntasuunnittelu-lehden numero merkitsi kokeneen päätoimittajan Anssi Joutsiniemen toisen kolmivuotisen kauden päättymistä. Kiitämme Anssia kuluneista vuosista, ja otamme innolla vastaan Suomen johtavan yhdyskuntasuunnittelun ja kaupunkitutkimuksen tieteellisen julkaisun päätoimittajuuden ja sen tuomat uudet haasteet. Anssin viimeistä pääkirjoitusta lainataksemme, työskentely ”ammatillisen vapaaehtoismedian reunalla, tutkijan ja journalistin rooleja tasapainoillen” on monestakin syystä haastavaa. Lehtemme aihepiiri on laaja-alainen, mutta siihen suhteutettuna suomalainen tiedeyhteisö on kovin pieni. Alan tutkimuksen parissa toimii rajallinen joukko asiantuntijoita, joten toisinaan esimerkiksi tieteellisten artikkelien vertaisarviointi vie aikaa. Suomenkielisen julkaisun on myös vaikea kilpailla tiedejulkaisemisen kentällä kansainvälisten lehtien kanssa, koska englanninkielistä julkaisemista korostetaan ja arvostetaan tutkimuksessa koko ajan enemmän.

Näihin haasteisiin vastatakseen Yhdyskuntasuunnittelun seura (YSS) on tehnyt tärkeän päätöksen ja mahdollistanut jaetun päätoimittajuuden. Kiitämme seuraa tästä mahdollisuudesta jakaa tieteellisen vapaaehtoismedian pyörittämiseen liittyviä vastuita, ja pyrimme kumpikin täyttämään edes yhden Anssin suurista saappaista. Kahden päätoimittajan mallin myötä voimme kumpikin toimia oman tutkimusalamme sisältöjä kehittäen. Katsomme lehteä omista näkökulmistamme: Mika kaupunkitutkimuksen ja Pilvi yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelun tutkimuksen kautta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että lehden toimitustyö jakautuisi siististi päätoimittajien erikoistumisalojen mukaan. Teemme tiivistä yhteistyötä, ja osallistumme kumpikin laajasti lehden toimittamiseen.

Lehdellä on yli puolen vuosisadan historia tieteen ja praktiikan rajapinnassa toimivana keskustelualustana. Printtimedian paljonpuhutusta ahdingosta huolimatta painettu julkaisumme saa kiitosta siitä, että se edelleen tavoittaa niin tutkimuslaitosten kuin suunnittelijoiden, kuntavaikuttajien ja viranhaltijoiden työpöytiä ja taukotilojen lukunurkkauksia. Toimimme näin tärkeänä sillanrakentaja tutkimustiedon ja käytännön työn välillä. Vaikka haluamme päätoimittajakaudellamme kehittää erityisesti tieteellisiä julkaisuprosesseja, se ei saa tarkoittaa heikennystä sillanrakentajan rooliin. Tämäkin lehti sisältää monipuolisesti erilaisia juttuja vertaisarvioidusta tieteellisestä artikkelista käytännön suunnittelukysymyksiä tarkasteleviin kirjoituksiin ja kirja-arvioihin.

Numeron laaja vertaisarvioitu artikkeli käsittelee kiertotaloutta kuntien maankäytön kontekstissa. Sjöblom ja kumppanit tarkastelevat kaupunkien kiertotalouspolitiikassa asetettuja maankäyttötavoitteita ja kaavoittajien käsityksiä kiertotalouden edistämisestä rakennetun ympäristön tiivistämisen, rakennuskannan elvyttämisen ja uusien politiikkatoimien kokeilujen kautta. Sjöblom ja kirjoittajaryhmä toteuttavat artikkelissaan lehden tehtävää tutkimustiedon tuomisesta käytäntöön. He tarkastelevat tiivistämiseen, elvyttämiseen ja kokeilemiseen pyrkivää maankäyttöä kaupungeissa ja selvittävät, kuinka luottamushenkilöiden päättämä kiertotalouspolitiikka siirtyy kaavoitukseen ja muuhun maankäytön suunnitteluun. Artikkeli lisää tietoa poliittisen ohjauksen ja politiikan toimeenpanon kitkatekijöistä kuntatasolla, minkä lisäksi se esittelee myös parannustoimenpiteitä politiikkaohjelmien kehittämiseksi ja maankäytön suunnitteluun.

Suomalaiset muistavat hyvin menneiden vuosikymmenten purkuvimman ja erityisesti Turun taudin. Käyttökelpoinen ja kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennusperintö päätyi tuolloin purettavaksi uusien visioiden tieltä. Rakennusten purkaminen on kuitenkin herättänyt keskustelua myös viime vuosina erityisesti Helsingissä. Samalla on pohdittu, kuinka vanhoja rakennuksia voitaisiin paremmin hyödyntää ja käyttöä elvyttää. Tiivistäminen puolestaan on keskeinen kaavoitusstrategia, kun mietitään palveluiden ja asumisen saavutettavuutta ja esimerkiksi liikenneinvestointeja kaupungeissa. Tiivistämisen lisäksi uusia kokeiluja esiintyy erityisesti lähiöissä, joihin haetaan elinvoimaa ja pyritään edistämään niin ympäristön kuin yhteisöjen kannalta kestävää kehitystä.

Myös lehtemme kehittämistä voitaneen pohtia tiivistämisen, elvyttämisen ja kokeilujen tematiikan avulla. Uusina päätoimittajina näimme tarpeelliseksi elvyttää erityisesti lehden ohjeistusta vertaisarvio- ja toimitusprosesseista, ja näitä onkin jo ryhdytty täydentämään verkkosivuillemme. Pyrimme kehittä-

mään ohjeistusta ja toimintamalleja paremmin vastaamaan kansainvälisten vertaisarvioitujen lehtien käytäntöjä. Yhdyskuntasuunnittelu-lehden aiempi vertaisarviomalli on perustunut kolmen kaksoissokkona (ts. sekä arvioija että kirjoittaja ovat toisilleen anonyymejä arvioinnissa) haetun lausunnon pohjalta tehtyyn julkaisupäätökseen. Tässä vapaaehtoisvoimin pyörivän lehden toimituskunnan aikaa ja resursseja on voitu säästää.

Vertaisarviokäytäntöön itsessään ei ole tulossa suoraan muutoksia. Lehden sisällöistä on aiemminkin tehty harkintaa toimituskunnan sisällä, mutta tavoitteenamme on nyt lisätä entisestään toimituskunnan sisäistä keskustelua ja päätäntävaltaa lehden sisällöistä. Ohjeistukseen on nyt muun muassa lisätty klausuuli, joka korostaa, etteivät pelkät vertaisarviolausunnot ole vielä lupaus julkaisusta. Kirjoittajien on hyvä tietää, että toimituskunta tekee lopullisen päätöksen julkaisusta sekä käy aktiivista keskustelua käsikirjoitusten kehityksestä myös kirjoittajia informoiden ja kannustaen läpi prosessin. Tällainen toimituksen vahva rooli on käytössä kansainvälisissä tieteellisissä lehdissä, mutta vaatii toimituksen sisäisen dialogin ja yhteispelin tiivistämistä.

Tekoälyn käyttöönotto tutkimuskentällä tuo puolestaan toimitukselle omat haasteensa. Käyttö kiihtyy ja kehittyy nopeammin kuin siihen liittyviä ohjeistuksia ja vaatimuksia ehditään päivittää. Onneksemme Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on pitänyt tuntosarvensa pystyssä. TENK on julkaissut tekoälyn käytöstä tutkimuksessa uuden suosituksen, joka liittyy erityisesti eettisiin periaatteisiin ja tieteellisiin käytäntöihin. Suositus lähtee siitä, etteivät tutkimuksen eettiset periaatteet muutu teknologisen kehityksen mukana. Tieteellisen käytännön periaatteet, kuten luotettavuus, arvostus ja vastuunkanto, lähinnä korostuvat tekoälyn käytön yleistyessä. Tutkijan vastuut sisällöstä, johtopäätöksistä ja luotettavuudesta säilyvät, ja kirjoittajaohjeita elvyttäessämme nojaamme TENKin ohjeistukseen tältä osin.

Kaikki tämä asettaa myös uusia vaatimuksia toimituskunnalle. Tätä silmällä pitäen olemme laajentaneet toimituskuntaa merkittävästi, ja ilolla toivotamme tervetulleiksi toimituskunnan uudet jäsenet. Toimituskunnan jäseninä ovat nyt aloittaneet asuntopolitiikasta kesäkuussa väitellyt Turun yliopiston Elina Sutela, Helsingin yliopiston kaupunkitutkija Hanna Yrjänä, VTT Jonas Sjöblom, Aalto-yliopiston tutkijatohtori Heini-Emilia Saari sekä Turun yliopiston kaupunkitutkimuksen tutkimusjohtaja ja Turun kaupunkitutkimusohjelman johtaja Hanna Mattila.

Tässä numerossa on vertaisarvioidun tutkimusartikkelin lisäksi tuttuun tapaan lyhyempiä kirja-arvioita ja esseitä. Mazaherylaghabin ja kumppaneiden Tampereen asemaseudun kehittämistä arvioiva kriittinen essee edustaa tyyliltään arkkitehtuurikritiikkiä. Kirjoittajat ovat analysoineet Tampereen

Asemakeskus -hankkeen suunnitelmia monesta eri näkökulmasta: tilallisesti, kaupunkikuvallisesti ja toiminnallisesti, toteutuskelpoisuuden kannalta sekä ekologisesta, kulttuurihistoriallisesta ja ihmisten näkökulmasta. Tämä kirjoitus on poikkeuksellisesti julkaistu verkossa sekä alkuperäisellä kielellä englanniksi että suomeksi käännettynä. Suomenkielinen käännös on mukana painetussa lehdessä.

Vuoden 2026 Kaupunkitutkimuksen päivien järjestelyistä vastanneet Pilvi Nummi, Anni Hapuoja ja Eija Hasu ovat keränneet palautetta päivien osallistujilta ja reflektoivat kirjoituksessaan päivien antia ja onnistumista. Kaupunkitutkimuksen päivät ovat tärkeä osa Yhdyskuntasuunnittelun seuran toimintaa ja tavoitteena on, että jatkossakin Yhdyskuntasuunnittelu-lehti on mukana tapahtumassa. Lehtiä on tapahtuman aikana myynnissä ja jaamme tietoa julkaisumahdollisuuksista.

Alueidenkäyttölain muutokset ovat kirvoittaneet kiitettävästi keskustelua lehden sivuilla. Tässä numerossa Kimmo Lapintien kirjoitus *Suunnittelua ilman suunnittelua* avaa tärkeän kysymyksen siitä, kuinka yksityisille maanomistajille uuden lain suoma aloiteoikeus osana virallista kaavoitusprosessia tulee vaikuttamaan suunnittelukäytäntöihin. Supistuuko suunnittelijan rooli maanomistajien aloiteoikeuden myötä?

Antti Wallin on kirjoittanut numeroon kaksi kirja-arviota. Eveliina Harsian väitöskirja tarkastelee suomalaisen kaupunkisuunnittelun osallistumiskäytäntöjä Mikhail Bakhtinin moniäänisyyden käsitteen avulla. Wallin kuvaa arviossaan, että väitöskirja huokuu syvää ymmärrystä suunnittelun käytännöistä ja suunnittelun tärkeästä roolista demokraattisessa yhteiskunnassa.

Toinen Wallinin kirja-arvio käsittelee Irene Roivaisen tuoretta teosta ja tutkimusta ylipäätään. Roivainen on suomalaisen lähiötutkimuksen keskeinen hahmo, jonka väitöskirjatutkimukset 1990-luvun lopulla tarkastelivat, kuinka julkinen keskustelu muokkaa ajatteluamme ja mielikuviamme lähiöistä. Roivainen oli aikaansa edellä. Ranskalaissosiologi Loic Wacquantin käsite alueen stigmasta levisi kaupunkisosiologien lähiötutkimukseen vasta 2010-luvulla. Nyt eläköitynyt Roivainen palaa kirjassaan vielä kerran lähiöteeman ääreen. Wallinin mukaan teos tarjoaa kattavan katsauksen suomalaisen lähiötutkimuksen kenttään ja auttaa hahmottamaan tulevaisuuden tutkimuskysymyksiä.

Toivotamme ajatuksia herättäviä lukuhetkiä numeron parissa. Oikein antoisaa kesää niin tilaajille kuin myös muille lukijoille.

Mika Hyötyläinen
Pilvi Nummi